

նէ գատար իճրայէ կէտէ պիտէճէք յէյլէր տիր . հալ պու քի տէօրթ երկւ նէճէր պիշարէ կեան էն ազը եէ վիտէ իւշ լիւա . լըգ էթմէյէ վէ պիր գաշ լիւալըգ սպիր լէվագիմաթա միւհՅԹաճ տըր , վէ հէր հալտէ միւհՅԹաճ տըր , վէ հէր նէ գատար պու սապահտան պէտ իլէ պուլնալըր ուր շիւննէք վէ գայրմագ իշին Բաթ . իթիսանէ պօրճլու տուր . աքին , էն քիւշիւք պիր սէպէպէ մէպնի պիշարէ կեանն պիր իթի կիւն մէթրուք գալմասը իհճի մալտէն օլտուղուհտան , վէ էմսալէրի տախ պուլուհտուղուհտան , հէման վագըթ կէշիւմէյէք , գէվաթը համիյնէթ . քեարան Թարաթիւնտան , իհճի Թեաթիւրիայէթէն , էթմէք , օտուէն , վէ քէօմիւր եէթիշտիրիլմէսինի էգ ճան ու տիլ րէճա խտէրիգ :

— Գեր . Սրապիոն Լպիսկոպոս իշին հէրնէ գատար Տիվիթ առաջնորդու տէ միշ իտիք խտէն , տաղուսու կիւրիւնէ Թապի Մաղալըճ առաջնորդու օլաճագ տըր . վէ Բաթրիթիսանէ սէրքեաթիպու ինտէն Գէորգ վէ Թովմաս էթլնտիլէրէ իհսան օլուհտան իշլան օլմեքիպ , իւլմ պէ օլաճագ տըր :

ԳԱՆՏՆԻՔ ՍՐԲԱՋԱՆՆԵՐԻՑ

Մ. 586 ընդ իւրիւնքէն Գ. Գ. Գ. Գ.

Սրբազանը , եթէ ուրիշ պատմական օրինակներ չ'է իմանում , գոնէ այսքան գիտէ , որ Քրիստոս սիրում էր Յուդային , բայց նորա ձեռքով մատնեցաւ : Կագիկ Թագաւորը հաւատում էր Վեստ Սարգսին , որին յանձնեց իւր գերդաստանն անգամ , իբրեւ մտերիմ բարեկամի Բիւզանդիոն գնալու ժամանակ , սակայն յետոյ նորա ձեռքով իւր Թագաւորութենէն Թափուր նստեցաւ եւ արտասուք քամելով՝ սկսաւ Թափառել աստանդական : Եթէ սրբազանը Ներսէս հայրապետի կոնդակաց մէջ նկարագրուած հաւատարիմ անձը լինէր , ոչ փոխարքայի ազգարարութեանը կը հպատակէր , որ ուղում էր ծերութեան պատրուակաւ՝ հայրապետին արդար պահանջմունքէ դադրեցնել , եւ ոչ հայրապետի պահարանները կը բանար ընդդէմ իրաւանց Էջմիածնի եւ Թղթերը փոխարքային կը յանձնէր : Հաւատարիմ կառէինք մենք սրբազանին , եթէ իւր բարեբարի յիշատակը յարգելու համար՝ մինչեւ ի մահ ձգնէր , ամեն հրամանի ընդդիմանար (եթէ հրաման կար իր օրէն) հայրապետական պահարանները եւ գաղտնիքը անձեռնամխելի պահպանէր , եւ կամ , եթէ այսչափ արիւնթիւն չ'ունէր , գոնէ ինքը հեռանար եւ վեհարանի հսկողութիւնը ազգայնոց ձգէր , մինչեւ Էջմիածնի եպիսկոպոսի գալուստն եւ ոչ թէ ժողովուրդի աչքը մոխիր փչելու համար նախ փակեր եւ կնքէր պահարանները եւ ապա լուեայն օտարի առջեւ բանար ազգասէր հովուապետի կենօք չափ սիրած գրութիւնները : Ի՞նչքան հեռի են իրարմէ այս ապիւրատութիւնը եւ հայրապետի առ

սրբազանն ունեցած վստահութիւնը , որոնք նկարագրուած են կոնդակաց մէջ : Ի՞նչ ահագին անդունդ երկուսի մէջ : Արդեօք կարող է սրբազանը կոնդակաց յաճախ տպագրութեամբ այս անդունդը լցնել : — Ոչ երբէք , վասն զի պատմութեան դատաստանը առաւել հզօրագոյն է քան սրբազանի հնարագիտութիւնը , եւ թէպէտ ինքը իւր վարքագրութիւնը գրած է , բայց պիտի իմանայ , որ առաւել ստուգագոյնը գրուած է երիտասարդաց ձեռքով : (1)

Բայց թողնենք այս եւ դարձեալ մեր հարցմունքները շարունակենք . որով աւելի ակնհայտ կը տեսնուի , թէ ի՞նչքան ընդդէմ վարուեցաւ սրբազանը Ներսիսի նպատակին եւ ազգային դաստիարակութեան ոգւոյն նորա յանկարծական մահէն յետոյ :

Հարցում ենք ի լուր աշխարհի . —

Սո՛ւտ է արդեօք , որ սրբազանը Ներսէսի մահէն յետոյ կամեցաւ Ներսէսեան զըպրօցը իւր ընթացքէն խտորցնել , հայրապետի սիրած դաստիարակները հանել , իւր արանեակները վարժապետացնել , զառամալ եւ Թուսամու Արզանովին տեսուչ կարգել եւն . եւն :

Սո՛ւտ է արդեօք , որ աշակերտները քանիցս բողոքեցին նոր տեսչի վրայ , եւ երբ սրբազանը զանցառութեան տուաւ , մէկ գիշեր բոլոր որդեգիրները խմբովին առաջնորդարան դիմեցին վերջին որոշումն ստանալու եւ սրբազանը դռները փակել առաւ եւ ներս չ'ընդունեց եւ ծառայի ձեռքով խաբելով ճանապարհ ձգեց :

Սո՛ւտ է , որ սրբազանի եւ Արզանովի

(1) Սրբազանը մի եղջերաւոր գրպարտութիւն եւս արած է երիտասարդաց վրայ , որպէս թէ Ներսէսի կենաց դարան գործած են : Եւ այս անամօթ սուտը ճշմարտանման չ'իյնելու համար , իւր նամակաձեւ տետրակին մէջ (երես 25) հրատարակած է մի կոնդակ զոր 1849 յունվար 7 , գրած է Ներսէս կաթողիկոսն առ Դաւիթ խերօտինեան , քանի մի վատշուէն ելեղեցականաց եւ իշխանաց արարքներէն գաղափարելով : Սրբազանը կոնդակի մէջ յիշուած անուանց տեղ միայն կետեր դնելով տպագրութեան ժամանակ , ջանացած է ընթերցող հասարակութեանը հաւատացնել , որ երիտասարդաց մասին գրուած է : Ի՞նչ անամօթ գրպարտութիւն , կոնդակի գրուած թուականին , սրբազանի ակնարկած երիտասարդները տակաւին ազգի մէջ անցած իրողութիւններն անգամ չ'ըզդիտէին եւ վարժարանաց ու համալսարանաց մէջ ուսման կը պարապէին , եւ որ ամենէն զարմանալին է , ստուգեցինք Աղա խերօտինեանէն , որ կոնդակի մէջ գտնուած անունները մեծ մասը սրբազանի մտերմագոյն բայրեկամներն են , այսպէս դրօշմուած — Թըլուատ (կակապ) Տէր Սահառունի , Սաղուկեցի Տէր Ղաղար . . . Զիաով , մատուաբազ Զագօ վարժապետ , Մինաս չ'եպիսկոպոս , եւն . յորոց ոմանք մեռած են եւ կենդանիքն էլ մահու չափ թշնամի են երիտասարդաց : Վրժայեթ՝ արդեօք սոյն օրինակ խաբդախութիւն սրբազանին :

չնորհիւ , նոյն գիշերը դպրոցը զինուորներով չ'ըջապատուեցաւ . եւ խեղճ աշակերտները արտասուքով քաղաքական յանցաւորաց բանտը տարուեցան :

Սո՛ւտ է որ երկրորդ օրը քաղաքացիները խմբովին առաջնորդարան դիմեցին եւ սրբազանին վրայ սպառնալով՝ հաղիւ հազկարողացան աշակերտները բանտէ հանել տալ եւ տեսչի արձակման համար վճարական խոստումն ընդունել : (Թէպէտ եւ սրբազանի երդումները եւ խոստումները՝ բոլորը սառուցի վրայ գրած բաներ են) :

Սո՛ւտ է , որ սրբազանը տեսչի հանելուց յետոյ երկար ժամանակ աշակերտներին խաբեց եւ երբէք չ'ազգեց բարեօքել ուսումնարանի խանգարեալ վիճակը , մինչեւ որ խեղճ աշակերտները տասն հատ ձմեռուան սառնամանեաց ժամանակ գիշերը ծածուկ փախան ուսումնարանէն (մինչեւ սրբազանի արթուն վերակացուքը խոր քնոյ մէջ էին) եւ ուղեւորած էին դէպի Էջմիածին դպրոցի համար օգնութիւն խնդրելու Մատթէոս կաթողիկոսէն :

Սո՛ւտ է , որ սրբազանը իւր սարսափէն առանձին ձիաւորներ հանել տուաւ , գաւառականների վրայ թղթեր գրեց եւ հազիւ հազ գտնել տալով աշակերտները (ըստորում ողորմելիքը չ'ըրոշուելու պատճառաւ զարտուղի եւ տաժանական վայրերով գնացած էին) երեքօրեայ ճանապարհէն դարձուց եւ երկար օրերով հաւատաքննական ատենի մատնեց , որպէս զի կարենայ մի առանձին թելադիր գտնել , բայց ամեն քննութեանց մէջ համարձակ հաստատեցին աշակերտները որ իրենք ցուրտ եւ բուք յանձն առած են տասնօրեայ ճանապարհ ոտքով Էջմիածին գնալու , իրենց ու իրենց ընկերաց անուսումնութեան վիճակին մի դարման գտնելու , որովհետեւ սրբազանէն անյոյս էին :

Սո՛ւտ է , որ սոյն դպրոցական խնդիրն այնքան բորբոքեցաւ , որ բոլոր Ռուսիոյ Հայաքնակ քաղաքացի մէջ հրապարակի զըրոյց գարձաւ , ազգային լրագիրները (որչափ կը ներէր գրաքննական խոստութիւնը) միաբերան բողոքեցին սրբազանի արարմանց դէմ , Թիֆլիզցիք սկսան հաշիւ պահանջել , Էջմիածնի պատգամաւորներ զրկել եւ տակալն սրբազան իւր պաշտած հոգաբարձուաց եւ իւր ամենիմաստ կայնեան Յակոբ վարժապետի ձեռքով , ընդդիմացաւ : հասարակութեան ձայնին , Էջմիածնից զրկուած քննիչ պաշտօնաւորը կաշառեց , դպրոցի ելեւմտական մատեններից չափերը գաղել տուաւ եւ չուզեց ազգին հաշիւ տալ :

Սո՛ւտ է , որ սրբազանը դպրոցական ժողովներու մէջ ժողովրդի արդար իրաւունքը եւ հաշուետեսութեան պահանջը մերժելու համար , իրեն միակ ապստէն բռնեց « Պալատեխան » (որով արգիւտուած էր ժողովրդի միջամտութիւնը առաջնորդական եւ վարժարանական գործերու մէջ) « Պալատեխան » , որոյ դէմ բողոքելով եւ գրիչը ձեռքին մեռաւ Ներսէս կաթողիկոսը , սրբազանի չ'ըլնուեցով եւ ոչ երախտագիտուեթեամբ ու հեռեւողութեամբ կոչուած բարերարը :

Սո՛ւտ է, որ օրթաղանը ժողովրդի աչքը
խաբելու համար քանի մի շինուածքներ
կանգնեց իւր մտերիմ հոգաբարձուաց ձեռ-
քով եւ այնքան ծախք ցոյց տուաւ ուսում-
նարանի վրայ, որ յետոյ մարդիկ յանձնառու
եղան նոյն ծախքով կրկնապատկել շինել :

Եւստիւս :

Տիւնքի նիւստէմիգտէ տէրճ օլունան Գա-
թօլիք մէքթուպունուն մապատի :

Գեր . Հասուն թարափընտան իտիլէն եւ-
մինին սուրէթինէ կէլինճէ, պայլընա իքի
չէյ միլլէթին թէւաճիւպ վէ ինֆիւսինէ սէ-
պէպ օլմուչ տուր : Պիրի պէ հէր պէչ սէնէ
կաթողիկոսուն զիրի իտարէսինտէ պուլու-
նան քիլիսէ վէ էնալինին աւփալինի Բո-
մաեա պիլտիրմէսի տիր . « համար տալ » :
Մէճմուսեա ընճա իտէրիլ քէնտի պաշընտան
մանա վիրմէյէ դալըրչմասըն : Կէրէք եէմին-
տէ, կէրէք բորթականտանն « Տէքրէթօ-
սունտան » գաթի : վէ քիլլի սուրէթտէ պէ-
եան օլունմուչ տուր քի, մէմուրիլէթինէ
միւթէալիք քեաֆֆէի իուսուսաթը պիլտի-
րէճէք տիր, ազճէ մուհապէսի վիրմէք
տախի պու թէնպիհէ տախիլ տիր : Իքիւնի-
սի Բաքանըն բուխսաթը օլմագսըզըն քիլիսէ
վէ սայիր մանչլը մուպարէքէ էմաքընըն սա-
թըլմամասը տուր : Մէճմուսեան միւթէլիֆի
երինէ թէլլիլէ գալըրչըն « էմաքըն սաթ-
մագտան միւրատ հիչ իթմէք իսէ, պու եա-
սագտան մէմուս օլմալընըզ տէր, եօգ խա-
յըրլը սուրէթտէ սաթըլաճաք խէ եասագ
պունուն իչին տէյլ տիր » աֆ էթսինլէր,
բորթականտանն էմրինճէ պիր միւք իքի
իւչ միսլի պանասընա սաթըլսա վէ անըն
պէտէլի իլէ քիլիսէլէ վէ եախօտ սայըր միւ-
պարէք մանչլէրէ պիր դաչ գաթ զիեատէ
իրատ եարըլսա տախի, երինէ Բաքանըն բուխ-
սաթընը էվիլէճէ թանսի իթմէք իգթիլա ի-
տէր : Բաքա հագրէթլէրինին պու ուսուլու
պիլզաթ քէնտիլէրինտէն իհտաա իթմէլէրի
մէմուլ օլունամալ, զիրա պունտան օն, օն
իքի սէնէ մուգատտէմ պուրատա պու խու-
սուս իչին չալըլան օլմուչ տուր :

Եպիսկոպոսարըն ինթիխապը մատտէսինէ
կէլինճէ (1) կաթողիկոս վէ եպիսկոպոսար
թարափընտան իւչ քիչի թէլլիֆ օլունուպ
Բաքանըն պունարտան պիրինի շայնթէ
կէօրտիլի հալտէ նասպ վէ կէօրմէտիկի թագ-
տիրտէ պունարտան պաշգա պիրինի թային

(1) Բոմանըն կոնգակընըն վէ Գեր . Հասուն
թարափընտան իտիլէն եէմինին թիւրքճէ
թէրճիւմէսինտէ « Բաքա հագրէթլէրի չու
գայիտէնին « իպգա » օլունմասընը էմրիթ-
միւչ տիր » տէյի եաղըլը տուր . պու թէրճիւմէ
ասլընա, եանի լաթինճէսինէ մութապըզ
տիլլի տիր « հանք մէթօտուլ սէրվարէ »,
պու նիզամ իւզրէ հարէքթ իթմէք, եանի
Ֆրանսըզճա « օպղէրվէ սէթրէլլը » տիմէք
տիր . « իպգա » իսէ դաթէն մէվնուտ օլան
պիր նիզամը պունտան պէօյլէ տախի մէրի
թուլմագ տուր : Բոմա էկէրչի իմթիլաղա-
թըլըզ ալըեօր իսէ, աչըգտան աչըզաւէօյ-
լէեօր : Միւթէրճիլին պու եօլտա ըզհարը
ղայրէթինտէ նէ մանա վար պիլմէյիլ :

Իթմէսի Մէճմուսեան էֆքեարընտա տու-
գանըր իսէտէ, չու սուրէթտէ քէնտուսինի
թէսէլլի իտէր քի « Բաքանըն խարըճտան
պիրինի եպիսկոպոս թանին իթմէսի իլա
խալիսանէ պիր ինթար տուր » :

Վագթի իլէ Վէնէտիկ ճիւմուրու Բուժ
իմէրաթօրարընտան պիրի իլէ մուհապէ
իթաիքտէն սօնրա, մուհապէտէ ալքեամը
իճրաօրը գալմասը իւզրէինէ իմէրաթօր թա-
րափընտան Վէնէտիք էլլիսինէ չիքայլթ օլ-
ունտուգտա « պիլ սիզի իլէ ագտը մուս-
հէտէ իթաիք . ֆագաթ մուհապէտէյի իճրա
իտէճէյիմիզի սէօզ վէրաթիք մի » տէյի ճէ-
վապ վէրիլմիչ տիր :

Պիլ Բոմայը Մէճմուս միւթէլիֆինին պէլ-
լէտիլի կիպի պէլլէմէմիչիլ . պիր նիզամ վագ
օլունտուգու հալտէ իճրա օլունմամագ իչին
տէյիլ տիր : Գալտը քի շանէսթէ քէլիմէսի
դանէթ կէնիչ տիր այնի Բոմանըն պէլլէտիլի
տիմէք տիր : Պու քէլիմէնին պունտան պաշ-
գա պիր մանեասը օլմագ, զիրա շանէսթէ
օլուպ օլմատըղըն Բոմա պէեան իտէճէք
տիր վէ պու պապտէ հէրնէ գատար իթթի-
խալ իթմէ . սէպէպինի քիմէյէ պիլտիրմէյէ
մէճպուր տէյիլ տիր : Պինսէն ալէյ, միւ-
լէթիմիլ չիմտիլէ գատար իրայլթ իթտիլի
գաթը ինթիխապ իտիլ եպիսկոպոս ճիւ-
նագրէլ իթտիրի իքէն, պունտան սօնրա
Բոմանըն պէլլէտիլի բարթա եպիսկոպոս օ-
լաճագ տուր :

Եպիսկոպոսարըն ինթիխապը մատտէսին-
տէ Բոմա թարափընտան միլլէթէ իպրամ օ-
լունան նիզամ եալընըզ բուհանի ինթիխապ
հագգընտա օլուպ, բուհանի ինթիխապըն-
տան էվիլէ եպիսկոպոսուլա միւնասիպ օլան
ղաթլարըն ալաարհական վէ քանանալար
թարափընտան իպրալ օլունմասը գաթաւսի
քէմաքեան պագի օլաճալը Մէճմուսեան
միւթէլիֆի թարափընտան պիր ումուսի մէճ-
լիստէ չիֆանէն իտաա օլունտուգու կիպի,
չիմտի տախի զաղէթալարընա տէրճ օլուն-
մուչ տուր : Միւթէլիֆի միւթալիլին չու
իտաասընտան մագստ նէ օլունուլու ան-
լալըլմայօր : Ոչխարհականլարըն վէ քա-
հանալարըն եպիսկոպոսուլա շանէսթէ օլան
զէվաթը ինթիխապէ հագգը վա՛ր մը տուր եօգ
մը տուր, քէնտուլէրինէ սիւալ իտէրիլ,
« Մէճմուսե » պագըլըր իսէ վար տուր :
Հաթթա Ոլուալ վէ Թօգաթ ճանիպինէ կէօն-
տէրիլէն կաթողիկոսական կոնգակտա, քա-
հանա վէ ալաարհականլար թօրանըպ եպիս-
կոպոսուլա միւնասիպ տէօրթ պէչ վաթ
իպրալ իթսինլէր տէյի մուհարթէր օլուն-
դունու պէեան իտէր : Իմտի չու միւլաղա-
մըզա ճէվապ վէրսին, բորթականտանըն
էմրի իւզրէ եպիսկոպոսար թարափընտան
Բոմաեա թէլլիֆ օլունմագ գաթլար եա
պու տէօրթ պէչ զէվաթըն իւլլու օլաճագ,
եա պունարտան պաշգա առէմէր տախի օ-
լապիլէճէք տիր . չու իքի չըքտան պաշգա
պիր սուրէթ տիւլլիմէք գաննըմըզա կէօրէ
մուհալ տուր : Եկէրչի եպիսկոպոսարըն պաշ-
գա քիմէյէ ինթիխապէ հագգըլարը վար իսէ,
ալաարհականլարըն ինթիխապը պիհուտէ
տիր . պիր չէյի միւթիտ տէյիլ, վէ « Մէճ-
մուս » էկէր պունա պիր էնէմիլէթ վէրի

իսէ, քէնտիլին ալաաթմըչ օլուր : Եօգ էկէր
եպիսկոպոսար ումուսէն էնալինին միւնասիպ
կէօրթիւլի առէմէրտէն զայրը քիմէյի թէք-
լիֆ իտէմէզլէր էֆքեարընտա իսէ, նէ՛ չէյէ
իսթինատէն պէօյլէ զանն իտէյօր : Մալիւմ-
լէրի օլմալը տուր քի, պիւ նիզամ նաֆըզ վէ
մէրի օլմագ իչին, անըն իճրաարըն թէլլիլին
իտէճէք պիր չէյ եանի էրպապը գանուն ի-
ֆատէսինճէ պիր « Սանքսիօն » ու օլմալը
տուր : Մէսէլա առամ էօլտիւրմէք մէմուս
տուր տէյի պիր նիզամ վալ իթմէնին պիր
ֆալտէսի օլմագ, էկէր էօլտիւրմէն պիր ճէ-
զա թանին օլմագ իսէ, իլլէթ պու խու-
սուստա « Սանքսիօն » տէնիլէն ճէզա տուր :
Եպիսկոպոսարըն Բոմաեա թէլլիֆ իտէճէյի
զէվաթըն էնալի թարափընտան ինթիխապ օ-
լունանլարտան պաշգա օլմամասը նիզամ իթ-
թիխալ օլունմուչ իսէ, պունուն « Սանքսիօ-
նը » նէ՛ տիր : Եկէրչի եպիսկոպոսար քէն-
տի պաշլարընտան պիրինի թէլլիֆ իտէրլէր
իսէ, Բոմա ընտա մի՛ իտէճէք, պէօյլէ օլմագ
իչին պիր օտարնէթ իգթիլա իտէր, պու
սարանէթ օլմատըղը հալտէ պու նիզամըն
օանքսիօնը եօգ տուր, վէ « Սանքսիօն » օլ-
մատըղը հալտէ նիզամ եօգ տիմէք տիր : Ե-
պիսկոպոսար քէնտի պաշլարընտան պիրինի
ինթիխապ իթմէսէլէր տախի, մատամ քի
Բոմա թէլլիֆ օլունան իւչ քիչիտէն պաշ-
գա պիրինի եպիսկոպոս թային իտէպիլէ-
ճէք, նէ ալաարհականլարըն նէ տէ եպիս-
կոպոսարըն ինթիխապը էսասլը պիր չէյ տէ-
յիլ տիր : Իլլէթ պուրալարըն տիւլլէնէրէք
Մէլլէթ վէ Մարօնիթ բաթրիլէրի պու
խուսուլը գապուլ իթմէմիլլէր տիր : Մէճ-
մուսեան պու պապտէ մալիւմաթը պունա
մուխալիֆ իսէ, մատէմ քի պիր հալին վու-
ղուլինի իտաա իտէր, իսպաթ իթմէյէ մէճ-
պուր տուր, չիւնքի հալայի լագըրտըլար իլէ
պիր միլլէթ իսքեաթ օլունամագ :

Տիւնեքվի հուգուգումուգուն իխալինէ
կէլինճէ, հէր միլլէթին քէնտի բաթրիլինի
ինթիխապ իթմէյէ հագգը վար իքէն, Գեր .
Հասունուն պիւա ինթիխապ Ստամպօ բաթ-
րիլի օլմասը միլլէթին երւիլինէ պիր սիլլէ
վուրմագ տէյիլ մի տիր : Պէօյլէ պիր հագա-
րէթէ միլլէթ սիւքիլէ մի իթսին :

Պու մատտէ հագգընտա Մէճմուսեա սէօյ-
լէեէճէք չօգ չէյլէր օլունուլունտան, տիկէր
պիր պէնտտէ էֆքեարընը թաֆուլէն պէ-
եան իտէրիլ :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԹԻԼԻՑԵԷ

Փարսին Էլմանտար նամ զազէ-
թապընտա չու աթիլտէքի ճիւմէլէր օ-
գունմուչ տուր :

« Իսթանպօլտան թարափըմըզա եա-
ղըլան պիր մէքթուպ, պու էսնատէ չէհ-
րի, մէզպուրտա պունուն Գաթաաղ
վէքիլէրինին իթտիլի թէլլիֆիլէրի իւզէ-
րինէ, պագը սահիհ մալիւմաթ վիրմէք-
տէ տիր :

« Մէքթէլ թէլլիֆլէր իքի միւհիմ
բունթօլար իւզէրինէ միւպթէնի տիր :

Շէօյէ քի, Գարատաղ թիճարէթինէ պիր
եօյ քիւշառ իթմէք, վէ հաւաւ պու կիւ-
նէ գաւառ պագր գաւառջ օլան գաւառա-
րը հէտա իթտիրմէք նիյէթիյէ, վէնէ-
աիք տէնիյի իւզէրինտէ պիր իման ալ-
մագ:

« Պիրինճի բունթօ հագգընտա Գը-
րանա տէվէթիթարաթընտան տօթա-
նէ սուրէթտէ օլունան նասիհաթար,
վէնէտիք տէնիյի իւզէրինտէ պիր իմանա
մաիք օլմագ իւզէ, Պապը-ալիյէ իթտիր-
մաթլու պաթընտան վագ կէչմէսի իչին,
բրէնս Նիքօլմեք իսքեաթ վէ իգնա իթ-
միյէր տիր, էօյէ պիր մաթլուպաթ քի
պէլքի սօնրատան պագը իսուսու սրարտա
Գարգըն սուլհ ու սալահընա պիր մա-
լաթարանը մուճիպ օլունէ, Պինան
ալէյհ բրէնսի միւշարիլէյհ իսքեաթ օ-
լուպ, Եալընըզ Անթիվարի վէ Եալա
Սրիցցա իմանընտա Գարատաղըլարա սեր-
պի սիյէթ վէրիլմէսինի մաթլուպ իսէր քի
պու վէճհլէ Օսմանլը կէօմրիւկիւ վէրկի-
սինտէն մուաֆ օլտուղու հալտէ, էճ-
նէպի հիւքիւմէթլէր իլէ պէրապէր թիւճ-
ճարըգ իթսին:

« Պունտանտա գաթի Նազար, Պապը
ալի Գարատաղըլարըն քէնտի աղնամ սիւ-
րիլէրի վէ Եունարընը սէրպէսթմէ Նագլ
իթմէլէրի, վէ Ղարպ մէմալէքինտէն կէ-
լէն մահսուլաթ վէ գալըն պէզլէրի տախի
ալուպ Տաղա կէօթիւրմէլէրի իչին, քէնտի
հուսուլարընտան Սրիցցանըն տիվարլա-
րընա գատար ուղանան տար պիր սրարպի-
նի Գարատաղա թէրք իսէճէք տիր:

« Մէզ քիւր հուսուլտ մաստէսինէ կէ-
լինտիքտէ, Գարա տաղըն իթտիրի թէք-
լիթինէ, Գրանսըզ հիւքիւմէթինին տախի
Եարաթ իթմիշ օլտուղու, սուրէթի դա-
վիլտէ սէօյլէնմէքտէ տիր:

« Բրէնս Նիգօլանըն իսթիհքեամաթըն
հէամի խուսուսուլտա տախի միւլէսսէր
օլմասը իհթիլմալտէն կէօրիւնիւր իսէտէ,
օնարըն հէամի քէքտէ էհէմիյիթտէն
ատտ սլուլմագուա ճալիղ տիր: չիւնքիմէ-
սէլէ, Գարատաղ արապիլէրինտէ ինչա
իթտիրիլէն գալիւար (քի գաթէն Երգ-
տըրըմիշ տըր) իւզէրինտէ օլմեքպ, իւ-
լա 1862տէն պէրու Պապը-ալիին Գարա
տաղըն էթրաթընտա օնա պէնգէր սալիր
պիր չօգ գալիւար ինչա իթտիրմէսի տիր
քի, Գարատաղըլարա պիր թէհատի
ատտ օլունմուշ տուր:

— Իթալեառա վէ Աճէմիսթանտա
գօլէրա իլլէթի մէյտանէ չըգմըշ տըր:
Խուսուսիլէ իթալեանըն Գալապը Էեա-
լէթլնտէ վէ Աճէմիսթանտա տախի Մա-
լանտէրան Էեալէթինտէ բէք չօգ թէլէ-
ֆիաթ վուգու պուլմագտա իմիշ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԷԼԷԿՐԱՓԻԹԷ

(Աճան Հաւա ընդհանր)

Փետրվար 14 թիւշաւը:

ԷՍԶԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ

Փարիս:

Աչըլար	32 90
Գարանտը	32 90
Լօնարա:	
Աչըլար	32-1 տէն 7-8
Գարանտը	32-1 " 7-8
Օսմանլը իսթիգրազը 1863 ին:	
Աչըլար	263.75
Գարանտը	263.
Պրանսըգ Գօնտօսու 0/0 3 ֆարիզի:	
Աչըլար	68.82-1
Գարանտը	68.85
Իթալեան Գօնտօսու:	
Աչըլար	43 80
Գարանտը	43 90

Ի Լ Վ Ն Ա Թ

ԳՈՐԱՐԸ ՄԷՃԼԻՍԻ ՊԷԼԷՏԻ

Ճիւմէլէն մալիւմ օլտուղու իւզէ,
ալթընիւր տալլէ տախիլինտէ արապա վէ
հալլանտան զիւտաւ սէտեա իսթիմալ օ-
լունմագտա, վէ պունարըն պիր գալտէ
վէ թարիֆէ թահթընա գօնուլմասը իլէ
սէտեաճըլար իլէ սէտեա գուլանանլար
պէլինտէ Էքսէրիա վուգուա կէլէն միւ-
շաղաթա վէսիլէ պրագըլմամաթ ճիւմէ
թարաթընտան արգու գըլնմագտա ի-
տու կինտէն, տալիլէյի Պէլէտիյէ մէվաու-
տը աթիլէյէ գարար վէրմիշ տիր: չէօյ-
լէ քի:

Պիրինճի մատտէ: — Շէհրի չուպաթ
իպթիսասընտան իթիպարէն, սէտեաճը-
լար սէտեալարըն ճանիպի տալիլէտէն
թայնին գըլնան մահէլէլէ գօլուպ,
գահվէ վէ թէաթրօլար վէ սալիր դա-
լապալըգ մահէլէլէ սէտեա գօնմաեա-
ճագ տըր, վէ պիլ ճիւմէլէ սէտեաճըլար
պիր քէթիլիտա նէգարէթի ալթընտա
պուլուկարագ, սէտեաճըլար իչին մէսուլ
օլմագ տըր:

Իքինճի մատտէ: — Պիլ ճիւմէլէ սէտ-
եալէրին իւլ մէրօլարը օլաճաղընտան պաշ-
գա սէտեաճըլար Էեալէրինտէ տախի սէտ-
եալէրին նիւմէրօ վէ թարիֆէսինի միւ-
պէլին մաթլու քեաղըլար պուլունա-
ճաղընտան, պու ուսուլէ ըրալէթ իթ-
մէլէն սէտեաճըլար ճէգա կէօրէճէլէր
տիր:

Իւ չիւնճիւ մատտէ: Սէտեաճը Էսնա-
թը զիսրտէ մուհարրէր թարիֆէ իսիւ-
թընտագճէ իսթէտիլէրի հալտէ, թէօհ-
մէթլի օլաճագլարընտան, վէ միւշթէրի
թարաթընտան թալիպ վուգուլնտէ սա-
լիթիւզ զիքը Էվրագը մաթլուաւտ պիրէր
ատէտ վիլէճէլէրինտէն, իսիւթը թարի-

թի հարաթէթ վուգուա կէթիլտիլէրի
հալտէ, թէտիպաթը լաղըմէլէրին տա-
լիլէյի պէլէտիյէ իճրա իսէճէք վէ սէտ-
եաճըլարա պալիլիշ իթասը սէտեաեա
պինէն զաթըն միւրվէթինէ մէնուլ օ-
լաճագ տըր:

ՍԷՏԵԱԼԱՐԸ ԹԱՐԻՖԷՍԻ

Ղըշ:

Գալաթտան թօր խանէեէ գատար	10
Գարա քէօյ քէօրիւսիւնտէն Գալա	
թա սէրալընա գատար	12
Մէզ քիւր քէօրիւսիւնտէն թագսիմէ	15
Քէօրիւսիւնտէն Բանկալիթինէ գատար	20
Կիւնէշ տօլտուղուտան էօյլէնէ	
գատար	20
Էյլէնտէն ագլամէլէրինա գատար	20
Թէաթրօլա կիտիպ կէլմէք իչին	15
Գալաթա սէրալընտան Ալապ գա-	
րուսուկա	12
Քիլիսէլէ կիտիպ կէլմէք իչին	12
Պալօ իչին	20

Տօլիլէ խարիճինէ չըգըմագ միւրաու
իսիլաթտէ, սէտեաճը իլէ վաղարըգ ի-
տէճէք տիր:

19 չէվլալ 1284

1 չուպաթ 1283

Վէքիլի Բէլիսի Սըրքեաթիպի տալիլէյի
տալիլէյի գատիսէ մէզ քիւր
(իմգա) ԱԼԻ Յ. Կ. ԿՈՍՏԱՆԳ

Ամիլիաթը ճէրքաճիլ իճրա իթմէքսի-
զին, աղընտան տիլլէրին վէճալարընը (աղ-
րը) տէֆ ու իղալէ իթմէք, վէ տիլլէրի
չըգմըշ օլանարըն տիլլէրին Էթրէրինէ գահ-
մէթսիլգէ թապիլի վաղ օլունմուշ կիպի, դա-
նէթ տիլլագաթ օլունտա պիլէ անլաղըլմագ
իւզէ, տիլ գօլմագ վէ տախիլի ֆէմտէ
վէ չէնէտէքի Էմրալ վէ դուրուս վէ թէլէլ-
իլի տէնտանա թէտալի իթմէք, վէ տիլ-
լէրի թագիլթընտան, Էսնի Էթրէրինտէն
օյնտեղ պիր թարաթա տէվրիլթիլէրի հալ-
տէ Էթրէրինէ գօլմագ, վէ տախիլի ֆէմ-
թէմիլլէլմէքտէ, վէ բասընմըշ վէ տիլլէրին
լանմըշ օլան տիլլէրին բաս վէ Էթրէրինի չը-
գարպ, ճէվէրի զաթիլիլի թէճտիլ իթ-
մէքտէ, վէ աղըն ֆէնա գօգուլարըն իս-
լան իթմէքալ վէ ալթըն վէ լաթիլթտէն դա-
լիթլէ լաթիլթ վէ բանա վէ սալապէթիլ վէ
խաթիլթ Էթմէք Էթնիլի վագըլթտա պիր գա-
տար ու զիւտան վէրմէզ ալեա Էթրիլ վէ չը-
գար գօնուր տիլլէր Էարմագտա օլան փա-
րիլի թապիլի տիլլէր Մ. Բէլէզ Պիլ-օլուն-
տա կլալանի սօղաղընտա 2 նիւմէրօտա իս-
քեան իթմէքտէ, վէ ալաֆրանկա սաաթ Գ-
տան 1 է գատար կէլին վէ կիտէլլէրէ ա-
մէլիլաթը մէզքիլլէրի իճրա իլլէմէքտէ օ-
լուպ քէնտիլիլի կէօրմէք վէ կէթիլթմէք
միւրաու իսիլլէր օլուր իսէ, օրատան օլաւ
իթտիրմէլէրի:

ՍՈՒՆԻԳ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱԳԵՏ 8. ՓԱՆՈՍԵՆՆ

ԼԷՂԱՆՍ ԷԷՐԱԼԹԸ ՓԱՊԱՆԷՍԻՍԻՍԻ
1862-63 թ. ԵՐԱՆ ԵՐԱՆ, ԵՐԱՆԻ ԵՐԱՆԻ
ԵՐԱՆԻ ԵՐԱՆԻ ԵՐԱՆԻ ԵՐԱՆԻ 1867: